

TYÖN LENTOLEHTISIÄ I

BORDIGA

FASCISMI ITALIASSA

OSAKEYHTIÖ TYÖ, HELSINKI

Fascismi Italiassa.

Luokaamme ensiksi silmäys fascistiliikkeen syntyyn.

Mitä tulee fascistiliikkeen välittömään ulkonaiseen syntymiseen, juontuu tämä vuosilta 1914—15, siihen aikaan, jolloin Italian sekaantuminen maailmansotaan tapahtui. Se syntyi niistä ryhmistä, jotka kannattivat Italian sekaantumista sotaan. Poliittisessa suhteessa nämä ryhmät sitävastoin edustavat mitä erilaisimpia pyrkimyksiä.

Niiden joukossa oli oikeistoryhmä, suurkapitalistit, Salandran johdolla, joiden edut vaativat sotaa; niinpä ensin ennenkuin rupesivat ajamaan sotaa liittolaisten puolesta, kannattivat sotaa liittolaisia vastaan.

Toisaalta oli edustettuna porvariston vasemman siiven, Italian radikaalien, t.s. vasemmistodemokraattien, republikaanien pyrkimyksiä, jotka vanhojen traditsioonien pohjalla olivat Triestin ja Trientin vapauttamisen kannalla. Kolmanneksi sisälsi interventioipolitiikan kannattajajoukko eräitä proletaarisia aineksia, kuten vallankumoukselliset syndikalistit ja anarkistit. Näihin aineksiin kuului — ollen se tietysti yksilötapaus, jolla kuitenkin on erityinen merkityksensä — vasemmistososialistisen puolueen johtaja "Avanti"-lehden pää, Mussolini.

Voimmepa sanoa, että nämä ryhmät pelkästään eivät ole fascistiliikkeen takana, vaan ovat ne omaksuneet porvarillisten traditsioonien puitteissa harjoitetun politiikan.

Fascistiliikkeeseen jäivät sitten äärimmäiseen oikeistoon ja äärimmäiseen vasemmistoon kuuluneet ryhmät, t.s. entiset anarkistit, entiset syndikalistiset ja entiset syndikalisti-vallankumoukselliset ainekset.

Nämä poliittiset ryhmät, jotka toukokuussa 1915 vastoin kansan enemmistön, niin ja parlamentin tahtoa, ollen viime mainittu fascistien äkillisen iskun yllättämänä kykenemätön vastustukseen, saattoivat pakottaa maan sotaan, siten luonnollisesti saavuttaen huomattavan voiton, pian rauhan päättämisen jälkeen kuitenkin huomasivat vaikutuksensa vähenevän. Jopa jo sodan aikana voitiin tämä tosiasia havaita.

He olivat kuvailleet sotaa varsin helppona yrityksenä; kun kuitenkin pian havaittiin, että sotaa jatkuukin kauan, menettivät nämä ryhmät kokonaan kansanomaisuutensa, jota niillä tosiasiaassa koskaan ei ollutkaan.

Heti sodan jälkeen laski näiden ryhmien vaikutus minimiin.

Demobilisoinnin aikana ja jälkeen, v. 1918 lopulla, v. 1919 ja 1920 alkupuoliskolla sodan seurausten synnyttämän tyytymättömyyden johdosta oli tämä poliittinen suunta aivan lamassa.

Kuitenkin säilyi poliittinen ja järjestöllinen yhtenäisyys tuossa liikkeessä, joka jo yhteen aikaan näytti joutuneen syrjään, synnyttääkseen sitten liikkeen, joka nyt mahtavana vyyryy silmäimme edessä.

Fasci di combattimento-järjestöt eivät koskaan kuitenkaan ole lakanneet olemasta, ja on liikkeen johtajana aina ollut Mussolini, heidän lehtensä ollen "Il Polo d'Italia".

Poliittisissa vaaleissa lokakuun loppupuolella 1919 fascistit Mailandissa, jossa heidän päivälehtensä ja poliittiset johtajansa olivat, joutuivat perinpohjin tappiolle. He saivat huiMaavan pienen äänimäärän jatkaen siitä huolimatta työtään.

Vallankumouksellinen sosialistinen suunta omasi nyt kiittollisen maaperän vallankumouksellisessa mielentilassa, joka oli vallannut proletariaatissa — syitä tällaiseen mielentilaan en tarvinne tässä yhteydessä ryhtyä tarkastamaan — ja olikin puolue nopeasti vahvistumassa. Kuitenkaan ei se ymmärtänyt käyttää hyväkseen suosiollista tilaisuutta.

Tämä tendenssi lopulta heikkenee, kun ei löytynyt vallankumouksellista puoluetta, joka olisi ymmärtänyt näiden psykologisten ja objektiivisten pohjalla, jotka olivat niin suosiolliset vallankumouksellisen järjestön perustamiselle, rakentaa voimakkaan järjestön yhteyteensä. En väitä, että sosialistinen puolue — kuten toveri Sinovjev sanoi — olisi kyennyt Italiassa tekemään vallankumouksen, mutta olisi sen vähintään pitänyt muodostaa järjestö, joka olisi lujasti toisiinsa liittänyt työväen vallankumoukselliset voimat. Mutta puolue ei ollut tähän tehtävään kyllin kypsä.

Meidän olisi sitäpaitsi ollut otettava lukuun se tavattoman suuri populaarisuus, jonka Italian sosialistinen puolue oli saanut alituisella sotaavastustavalla suunnallaan.

Samassa mitassa, kun sosialistinen puolue teki erehdyksen toisensa jälkeen, Italian yhteiskunnallisen kriisin kestäessä, alkoi sen vastakohta, fascismi, kasvaa.

Fascistinen liike näet ymmärsi erikoisen hyvin käyttää kriisiä hyväkseen, joka tuntui taloudellisessa elämässä ja jonka vaikutuksen tunsivat ammatillisen järjestön joka jäsen.

Raskaimpana hetkenä sai fascismi tukea D'Annunzion retkestä Fiumeen. Fiumen retkestä sai fascismi jonkinlaista moraalista voimaa, vaikkakin D'Annunzio ja fascistien liike oli kaksi eri asiaa, ja silloin syntyi järjestön aseellinen voima.

Me olemme sosialistien proletaarisesta liikkeestä puhuneet: Internationaale on sen tekemien virheiden johdosta lausunut arvostelunsa.

Näiden virheiden seurauksena oli täydellinen mielentilan muutos, niin porvaristossa kuin muissakin luokissa. Proletaariluokka oli jakaantunut, oli demoralisoitu. Työväenluokan mielentila nähdessään voiton luistavan käsistään, muuttui suuresti. Voidaan sanoa, että Italian porvaristo v. 1919 ja 1920 alkupuolella oli taipuvainen ottamaan laskuihinsa voitokkaan vallankumouksen puhkeamisen. Keskiluokka ja pikkuporvaristo oli taipuvainen näyttelemään puolueettoman osaa, eikä suinkaan suurporvariston vanavedessä, vaan proletariaatin lähellä, jolla näytti olevan niin suuret mahdollisuudet saavuttaa voitto.

Tämä mielentila on nyt täydellisesti muuttunut. Sen sijasta, että näkisimme proletariaatin voitosta, näemme porvariston kokoavan voimia itsepuolustukseen.

Kun keskiluokka havaitsi, että sosialistinen puolue ei ymmärtänyt järjestäytyä niin, että se olisi saavuttanut voiton, alkoi se ilmaista tyytymättömyyttään. Se vähitellen lakkasi ajattelemasta köyhälistön tyytymättömyyttä minään voimana ja kääntyi päinvastaiselle puolelle.

Tähän aikaan alkoi juuri porvariston kapitalistinen hyökkäys, joka käytti hyväkseen keskiluokkien mielentilaa. Fascistinen liike, ollen kokoonpanoltaan mitä moninaisin, löysi helpommin vallitsevien probleemien ratkaisun, siten voittaen aseman, jossa sen onnistui padota suurporvariston hyökkäyksen. Italian tapahtumat ovat klassillinen esimerkki kapitalismin hyökkäyksestä. Tämä hyökkäys on, kuten тов. Radek tältä puhujalavalta eilen sanoi, varsin monimutkainen ilmiö, jota ei tule tarkastella vain palkan alennuksen ja päivän pidennyksen kannalta, vaan porvariston poliittisen toiminnan ja sotilaallisten toimenpiteiden yhdistymänä työväenluokkaa vastaan tulee meidän sitä tarkastella.

Italiassa, fascismin kasvamiskautena olemme me nähneet kapitalistisen hyökkäyksen kaikissa eri muodonvaiheissaan. Kommunistinen puolueemme on ensi hetkestä lähtien asemaa kriittisesti punninnut ja kehoittanut Italian proletariaattia yhteiseen itsepuolustukseen porvariston hyökkäystoimenpiteitä vastaan; se laati yhteisen suunnitelman, jonka pohjalla proletariaatti olisi voinut esiintyä tätä hyökkäystä vastaan.

Kun me ryhdymme tarkastelemaan kapitaalisen hyökkäystä kokonaisuutena, täytyy meidän yleispiirteessään tarkastaa tilannetta, toisaalta teollisuuden, toisaalta maatalouden alalla.

Teollisuudessa käyttää kapitalistinen hyökkäys hyväkseen ennen kaikkea taloudellisia ilmiöitä. Kriisin ja työttömyyden

alkaessa käydä tuntuvaksi, osa työläisistä joutuu työttömiksi ja työnantajille jää pelattavaksi helppo peli jokaisen työläisen työstä ajamiseksi, joka on ammatillisen liikkeen johdossa, he voivat siitä siten helposti ajaa pois radikaalisen aineksen. Teollinen pula on työnantajalle oiva lähtökohta palkkojen alentamiseen ja moraalisten sekä kurinpidollisten ehtojen vaatimiseen työläisiltä harjoittamassaan liikkeessä.

Tämän kriisin alkaessa syntyy Italiassa Yleinen Teollisuusliitto, työnantajien luokkaliitto, joka taistelua johtaa ja alistaa johtoonsa kunkin yksityisen teollisuushaaran.

Suurkaupungeissa ei taistelu työläisiä vastaan voi heti ilmaantua väkivallan käyttönä. Kaupungin työläiset yleensä muodostavat suuria ryhmiä ja voivat verrattain helposti kokoontua suuriin joukkoihin ja ryhtyä vakavaan vastarintaan. Sen vuoksi ennen kaikkea pakoitettiin proletariaatti taloudellisiin taisteluihin, joiden tulokset olivat epäsuotuisat, taloudellinen pula kuin oli kireä. Työttömyys lisääntyi lakkaamatta. Ainoa mahdollisuus kestää alkanut taloudellinen taistelu voitollisesti olisi ollut ammatillisen taistelun siirtäminen vallankumoukselliselle alalle ja todellisen kommunistisen, poliittisen puolueen johdolla, mutta näin ei käynyt Italian sosialistiselle puolueelle.

Se ei ymmärtänyt ratkaisevan taistelun hetkellä siirtää Italian proletariaatin toimintapyrkimystä vallankumoukselliselle alalle. Se aika, jolloin Italian ammatilliset järjestöt olivat menestyksellä taistelleet työläisten olojen parantamiseksi, oli antanut tilansa ajalle, jolloin lakot olivat muuttuneet työväenluokan puolustuslakoiksi. Ammatilliset järjestöt kärsivät tappion toisensa jälkeen.

Koska Italian vallankumouksellisessa liikkeessä, maataloudessa työskentelevillä, varsinkin palkkatyöläisillä ja kerroksilla, jotka eivät vielä ole täysin proletarisoituneet, on tärkeä osansa, niin katsoivat vallitsevat luokat välttämättömäksi keksiä keino, millä taistella sitä vaikutusta vastaan, joka punaisilla järjestöillä jo oli maatuokkaavien keskuudessa.

Tilanne, joka vallitsi eräällä suurella alueella Italiaa, niin, maataloudelliselta kannalta katsoen tärkeimmässä osassa Italiaa, nim. Po-joen laaksossa, teki proletariaatin diktatuurin, tai ainakin maataloustyöläisten diktatuurin sangen todennäköiseksi. Siellä oli sosialistinen puolue v. 1920 lopulla voittanut puolelleen kuntia, jotka harjoittivat paikallista poliittikkaa maanomistajia ja keskiluokkia edustavaa porvaristoa vastaan. Meillä siellä oli kukoistavia ammattiliittoja, huomattavia työväenyhdistyksiä ja suurilukuisia sosialistisen puolueen osastoja. Ja vieläpä sielläkin, missä liike oli reformistien hallussa, oli työväestö tasankomaalla omaksunut

vallankumouksellisen kannan. Työntajat olivat pakoitettut maksamaan hoitokulunkeja, suorittamaan määrätyn erän järjestöille, joka jossain määrin merkitsi työnantajat, työtaistelujen aikana pakosta hyväksymänsä sopimuksen alle alistamista.

Syntyikin tilanne, jossa maatalousporvaristo tasankomailla ei enää voinut elää, vaan oli pakoitettu vetäytymään takaisin kaupunkiin. Italian sosialistit alkoivat sitten tehdä virheltä pääasiallisesti kysymyksessä pientilallisten maanomistuksesta, ollen näillä pyrkimys sodan jälkeen ostaa maata päästäkseen pikkuumistajaksi.

Reformistiset järjestöt pakoitivat nämä pienviljelijät, jos niin saa sanoa, maatyöläisliikkeen orjiksi; tällaisissa olosuhteissa löysi fascistiliike täällä merkitsevää tukea.

Maataloudessa ei löytynyt minkäänlaista, suuresta työttömyydestä johtunutta pulaa, joka olisi maanomistajille yksinkertaisen ammatillisen taistelun alalla tehnyt mahdolliseksi vastaiskun antamisen.

Tällöin alkoi kehittyä fascismi, tuoden fyysisen väkivallan, ascellisen taistelun keinot käytäntöön, nojaten maalaismaanomistajiin ja väliluokkiin maataloudessa, se samalla käytti sosialistisen puolueen virheitä ja reformistisen liikkeen järjestäjien herättämää tyytymättömyyttä hyväkseen. Fascismus nojasi myös yleiseen tyytymättömyyteen pikkuporvarillisissa piireissä, pikkukauppiaiden ja maanomistajien keskuudessa, sekä entisten sotilaiden, entisten upseerien ja aliupseerien joukossa, jotka olivat sodan aikaisen asemansa jälkeen tyytymättömiä nykyisiin toimiinsa — tämä tyytymättömyys kasvoi päivä päivältä.

Kaikkia näitä erilaisia elementtejä käytettiin ja samalla kun niitä järjestettiin ja vedettiin järjestöihin, voitiin ryhtyä toimenpiteisiin muodostaa hävittäviä liikkeitä, punaisten järjestöjen valtaa vastaan tasankomaalla.

Metodit, joita fascismi käytti, ovat varsin luonteenomaisia. Fascistit olivat koonneet erilaisia demobilisoituja aineksia, jotka sodan jälkeen eivät voineet paikkaansa yhteiskunnassa löytää, mutta voivat palvella sotilaallisilla kokemuksillaan asiaa.

Niinpä alkaa muodostua, ei suurissa teollisuuskeskuk-sissa, vaan kaupungeissa, joita on pidettävä maanviljelys-piirien pääkaupunkeina, kuten esim. Bologna ja Florenz, fascistien sotilaallisia järjestöjä, ne nojaavat valtion viranomaisiin, joihin vielä palaamme. Fascisteilla on käytettävänä aseita ja kuljetusvälineet, ja ovat lain edessä rankaisusta vapaat, jopa nauttien mainittua etuoikeutta sielläkin, missä ovat lukumäärältään vallankumouksellisia vastusta-

jiaan pienemmät. Ne järjestävät seudulle ensin "alustavan" retkikunnan, menetellen tällöin seuraavasti:

Miehittävät jonkun pienen alueen, hävittäen paikkakunnalta työväen keskuspaikat, pakoittavat kunnallishallinnon eroamaan, haavoittavat, tai milloin tarve vaatii, tappavat vastustajien johtajat, tai parhaimmassa tapauksessa pakoittavat heidät maanpakoon. Työläiset kullakin paikkakunnalla ovat kykenemättömät näitä aseellisia, poliisin tukemia, maan kaikissa osissa järjestettyjä joukkoja vastustamaan. Paikalliset fascistijoukot, jotka ennen eivät uskaltaneet ryhtyä minkäänlaiseen taisteluun proletariaatin kanssa, saavat nyt helposti ylivallan, sillä työläiset ja talonpojat tietävät, että vastarintaa paikallista fascistijoukkoa vastaan seuraa suuremman joukon paikkakunnalle tulo, jolloin vastarinnantekoa ei ole ajattelemistakaan.

Näin valtaa fascismi alaa vähitellen, ottaen ratkaisevan vallan alueettain, seuraten järjestelmää, joka hyvin soveltuu maantieteelliseen asemaan.

Sen lähtökohtana on Bologna, jossa syys- ja lokakuussa 1920 nousi punainen hallitus ja tässä tilaisuudessa mobilisoi työläisten kaikki punaiset taistelukykyiset ainekset.

Tapahtuipa toisinaan, että istuntoja provokatoorisesti häirittiin. Porvarillisen vähemmistön penkkeihin ammuttiin, tapahtuen se ehkä myös poliisien palkkaamain agenttien järjestämänä.

Nämä tapahtumat johtivat ensimmäiseen fascistien hyökkäykseen. Vapautunut reaktio ryhtyy hävityksiin ja murhapolttoihin sekä väkivallantöihin työväen johtajia vastaan. Väkivallan avulla ottivat fascistit kaupungin haltuunsa.

Tämä tapahtuma alottaa sitten terrorin historiallisen 20 p. 1920, ja jälkeensä ei Bolognan kunnallisneuvoston onnistunut saada valtaa käsiinsä.

Sen jälkeen seuraa fascismi tietä, jota emme voi tässä yksityiskohtaisemmin kuvata, mainitsemme vain, että sillä oli kaksi maantieteellistä suuntaa, yhtäällä luoteiseen suuntaan teollisesti huomattavaa kolmiota: Mailandia, Turinia ja Genuaa kohti, toisaalta Toscanaa ja Keski-Italiaa kohden, saartaakseen ja uhatakseen pääkaupunkia. Oli jo etukäteen selvää, että Etelä-Italiassa ei voinut syntyä fascistiliikettä samoista syistä, joista siellä ei voinut syntyä suurta sosialistista liikettä.

Fascistisessa liikkeessä on siksi vähän porvariston ydinjoukkoja, että se ei syntynyt ensiksi Etelä-Italiassa, vaan siellä, missä proletaarinen liike oli kehittynein ja luokkataistelu oli pukeutunut selvimpiin muotoihinsa.

Miten tulee meidän siis näiden tiedonantojen jälkeen arvoitella fascistista liikettä? Onko se puhtaasti agraarinen liike.

Siksi tahtoisimme sitä kaikkein vähin:in nimittää, nimenomaanhan väitimme liikkeen saaneen alkunsa tasankomaalla; emme voikaan ajatella fascistiliikettä minkään erikoisen porvaristoryhmän kannattamaksi ja asettaa sitä vastapainoksi teollisuuskapitalismille. Fascismilla oli näet jokaisessa provinssissa, jossa sen toiminta pääsi vauhtiinsa, pääkaupungeissa poliittiset ja samalla militaristiset organisationinsa.

Näemme, että kun fascistit otettuaan osaa 1921 vaaleihin, saivat parlamenttiin edustajistonsa, muodostui fascisteista riippumaton agraaripuolue, kun taas myöhempien tapauksien aikana huomaamme, että teollisuuden harjoittajat tukivat fascisteja.

Ratkaisevaa viime aikoina oli yleisen teollisuuden harjoittajain liiton julistus, jossa asetettiin Mussoliinin ehdokkuuden kannalle kabinetin muodostamisessa.

Vieläkin mielenkiintoisempi ilmiö on fascistien ammatillisen liikkeen metodit.

Kuten jo mainittu, ymmärsivät fascistit käyttää hyväkseen sitä seikkaa, että sosialisteilla ei koskaan ole ollut agraari-politiikkaa ja että Tasankomailla oli eräitä aineksia, joiden edut eivät olleet sopuosinnussa sosialististen pyrkimysten kanssa, koska eivät kuuluneet varsinaiseen proletariaattiin.

Fascistinen liike oli olemukseltaan sellainen, että sen täytyi käyttää mitä villimpiä ja julmimpia keinoja. Se ymmärsi kuitenkin yhdistää nämä keinonsa mitä kynnillisimpään demagogiaan. Fascistit yrittivät talonpoikain ja maataloudessa työskentelevien palkkatyöläisten kanssa muodostaa luokkajärjestöä. Sen vuoksi se vississä mielessä esiintyi maanomistajia vastaan. Niinpä tapaamme esimerkkejä fascistien johtamista maatyöläisten lakoista, joiden suhteen käyttivät suuresti ennen punaisten järjestöjen noudattamia menettelytapoja muistuttavia metoodeja.

Me emme missään tapauksessa saata pitää fascistista ammattiliikettä terroristisena, väkivaltaisine menettelytapoineen, taisteluna työnantajia vastaan, emmekä myöskään voi katsoa fascistista liikettä erikoisesti maatalouden alan työnantajien erikoisliikkeeksi. Tosiasia on, että fascismi on koko porvariston yhteinen liike, joka saattaa uhrata joidenkin paikallisten maatalouskapitalistien ja teollisuudenharjoittajien intressit.

Köyhälistö sitävastoin ei ymmärtänyt koota yhteiseen suureen taistelujärjestöön ja uhrata yksityisten ryhmiensä etua tämän välittömän päämäärän saavuttamiseksi. Se ei ymmärtänyt tätä tehtävää oikeana hetkenä ratkaista.

Tätä seikkaa päätti Italian porvaristo koettaa hyväkseen käyttää omissa pyrkimyksissään. Vallitseva luokka loi järjestön puolustaakseen käsissään olevaa valtaa ja menetteli

tässä yhtenäisen, proletaarivastaisen hyökkäyssuunnitelman mukaisesti. Fascistit loivat ammatillisen liikkeen. Missä tarkoituksessa? Johtaakseen luokkataisteluako? Eipä suinkaan! Fascistit loivat ammatillisen liikkeen tunnuslauseilla: Talonpojilla, työläisillä, suurmaatilanomistajilla ja kapitalisteilla on oikeus muodostaa yhdistyksiä. Kaikki voivat järjestyä juuri saman periaatteen pohjalla. Eri järjestöjen on toiminnassaan kuitenkin asetettava kansalliset edut ja kansallisen tuotantoelämän edut kaiken yläpuolelle, viimemainittu taas palvellakseen kansallista mainetta j.n.e.

Ei ole olemassa luokkataistelua, vaan ainoastaan eri luokkien yhteinen työskentely. Kaikki edut sulautuvat luulotelun kansallisen eheyden etuihin. Me tiedämme mitä merkitsee kansallinen eheys: porvarillisen valtion ja sen luomien laitosten vanhoillistumista. Fascistisen liikkeen kolmeksi päätekijäksi voimme katsoa: valtion, suurporvariston ja keski-
luokan.

Ensimmäinen tekijä on valtio. Valtiokoneisto on suorittanut tärkeän osan fascistisen liikkeen luomisessa. Tiedot toinen toistaan seuraavasta hallituspulasta Italiassa saattavat helposti uskomaan, että Italian porvariston valtiokoneisto olisi sellaisessa kunnossa, että sen kukistaminen olisi kädenkäänteessä suoritettu.

Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Porvaristo ymmärsi perustaa fascistijärjestön joukkojen keskuuteen siten tukien valtiokoneistoaan.

Heti sotaa seuranneena aikana käy valtiokoneisto kriisiin läpi. Aivan ilmeisinä syinä tähän kriisiin oli tietysti se, että valtiokoneiston, joka oli keskitetty apuvarojen hankkimiseen sodan käymiseksi ulkonaista vihollista vastaan, yht'äkkiä joutui luomaan koneistoa puolustautuakseen sisäistä vihollista vastaan kriittisenä aikana, jolloin demobilisationin johdosta heitettiin työmarkkinoille suuri joukko sodassa olleita ihmisiä ja herännyt tyytymättömyys saattoi johtaa vallankumoukseen. Tämä olikin porvaristolle äärettömän vaikea kysymys. Se ei voinut tätä kysymystä enempää teknilliseltä kuin sotilaalliseltakaan kannalta ratkaista ryhtymällä avoimeen sotaan köyhälistöä vastaan; sen täytyi jollain poliittisella vedolla ratkaista kysymys.

Tähän aikaan syntyvät ensimmäiset vasemmistohallitukset sodan jälkeen, tähän aikaan esiintyvät Nittin ja Giolittin suunnat politiikassa.

Juuri tämä politiikka teki mahdolliseksi fascistiliikkeen myöhemmin saamat voitot.

Alussa oltiin pakoitettuja proletariaatille tekemään myönnetyksiä; hetkellä, jolloin hallintokoneisto kaipasi keskitystä, syntyi fascistinen liike. Pelkkää demagogiaa oli, että se har-

joitti kritiikkiä mainittuihin hallituksiin nähden ja moitti niitä arkuudesta suhtautumisessaan vallankumouksellisiin.

Tosiassiallisesti saa fascistinen liike kiittää voitostaan sodan jälkeistä demokraattista politiikkaa, jota ensimmäinen ministeri harjoitti.

Nitti ja Giolitti tekivät proletariaatille myönnytyksiä. Eräät sosialistisen puolueen vaatimukset kuten demobilisationi, poliittinen hallinto, amnestia sotakarkailijoille, hallitus silloin hyväksyi. Nämä myönnytykset tehtiin, jotta voitettaisiin aikaa hallituskoneiston lujalle pohjalle saattamiseksi. Nitti loi "Guardia Reginan", kuninkaallisen kaartin, järjestön, jolla ei ollut täysin poliisimaista leimaa, vaan oli aivan erikoismilitaristinen järjestö. Eräs suurista reformismin ja sosialistisen puolueen virheistä oli, että he eivät tätä kysymystä pitäneet eräänä oleellisimmista problemeista, vaikka he täysin päteviin perusteluihin nojaten olisivat voineet protesteerata sitä tosiseikkaa vastaan, että hallitus varustaa uutta armeijaa. Sosialistit eivät käsittäneet tilannetta, vaan pitivät Nittiä miehenä, jonka kanssa vasemmistohallituksen työskentely oli mahdollista. Tämä seikka on yksi todistus siitä, miten mahdoton tämä puolue on johtamaan Italian politiikkaa.

Giolitti sitten täydensi Nittin työn. Ministeriössä Giolitti puolusti sotaministeri Bonomin esitystä, ensimmäistä yritystä fascistiliikkeen muodostamiseksi, käyttäen hyväkseen kehkeytymässä olevaa liikettä, samoin demobilisoituja upseereja, jotka melkein heti siviilielämään palattuaan saivat palkka-oikeutensa jälleen.

Hän saatti valtiokoneiston mitä suurimmassa määrin fascistiliikkeen käytettäväksi. Fascisteille varattiin kaikki armeijalle välttämättömät varusteet.

Hallitus ymmärsi mainiosti varustautuessaan, että aseistautunut proletariaatti ottaa haltuunsa tehtaat, että maalaisköyhälistö silloin alkaa liikehtimään ja vallankumouksen pyörteissä valtaa itselleen maan, mutta myöskin, että olisi mitä suurin virhe ennen vastavallankumouksellisten voimien järjestäytymistä ottaa vastaan taisteluhaastetta.

Tämä hallitus, joka valmisteh vastavallankumouksellisten voimien järjestämistä, voimien, joiden jonakin päivänä oli määrä murskata proletariaatin nousun, nojasivat manöveereissään ammatillisen yleisliiton petollisiin johtajiin, jotka siihen aikaan olivat sosialistisen puolueen jäseniä. Tunnustamalla lain työläisten kontrollivallasta, joka ei milloinkaan astunut voimaan, eipä joutunut edes äänestykseenkään, pelasti hallitus porvarillisen valtion kriittisestä tilanteestaan.

Proletariaatti oli jo vallannut liikkeet, maan ja maatilat, mutta taasen osoittautui, että sosialistinen puolue oli kykenemätön johtamaan maalais- ja kaupunkilaisköyhälistön

yhteistä esiintymistä. Tämä virhe teki porvaristolle mahdolliseksi saada aikaan vastavallankumouksellisten voimien yhtenäisyys, ja tämä yhtenäisyys teki porvaristolle mahdolliseksi toisaalta voittaa teollisuustyöväki, toisaalta tasankomaan työläiset.

Kuten huomaamme on hallitus näytellyt tärkeää osaa fascistisen liikkeen kehittämisessä. Nittin, Giolittin ja Bonomin ministeriöiden jälkeen tuli Factan ministeristö. Tämän hallituksen tehtäväksi jäi fascistien täydellisen toiminnan naamiointi sillä aikaa kun fascistit terrorisoiden maata marssivat eteenpäin. Elokuun aikana 1922 syntyi työläisten ja hallituksen tukemien fascistijoukkojen välillä vakava taistelu. Mainittakoon esim. Barrin. Kokonainen viikko jatkuvaa taistelua ei ollut kylliksi kukistamaan Barrin työläisten vastarintaa, vaikka paikalle oli tuotu fascistien koko voima. Työläiset puolustivat itseään ase kädessä asuntoihinsa, Vanhaankaupunkiin vetäytyneinä. Fascistit merettivät useita kaatuneita. Mitä teki silloin Factan hallitus? Yöllä lähetettiin Vanhaankaupunkiin tuhansia sotilaita, satoja karabinisteja ja "Guarda Regian" miehiä toimittamaan saartoa ja hyökkäämään työläisiä vastaan. Satamasta aukasi rakennuksia vastaan tulen eräs torpeedovene. Autot varustettiin konekivääreillä, tykistö oli liikkeellä. Levolla yllätetyt työläiset lyötiin, työläisten keskusjärjestö otettiin vangiksi. Aivan samaten menetteli valtio kaikkialla. Missä havaittiin fascistien joutuvan tappiolle taistelussa työläisiä vastaan, puuttui valtiolta asiaan. Työläisiä ammuttiin, vangittiin ja tuomittiin, vaikka heidän ainoa rikoksensa oli se, että uskalsivat puolustaa itseään, samaan aikaan kun fascisteja, jotka olivat usein tehneet itsensä syytäviksi varsin epäilyttäviin rikoksiin, järjestelmällisesti vapautettiin.

Ensimmäinen tekijä on siis valtio.

Toinen tekijä, kuten jo mainitsin, on suurporvaristo. Suurkapitalistien, kuten pankkiirien, teollisuuden- ja kaupanharjoittajien ja suurmaanomistajien intresseissä luonnollisestikin on sellaisen järjestön perustaminen, joka tukee heidän hyökkäystään työtätekeviä vastaan.

Mutta kolmas tekijä: keskiluokka näyttölee fascistimahdin muodostamisessa sangen tärkeää osaa samanaikaisesti.

Jotta voitaisiin aikaansaada laitton taantumuksellinen järjestö, täytyy siihen värvätä muitakin aineksia kuin niitä, joita on hallitsevan luokan korkeissa piireissä. Näitä aineksia löytyykin, kun käännyttiin jo ennen mainittujen kerrosten puoleen ja saatiin ne mukaan edustamalla muka heidänkin pyrkimyksiään. Siihen pyrkivät fascistit, ja täytyy tunnustaa, että he siinä onnistuivatkin. Se on liittänyt itseensä aineksia, jotka ovat proletaareja lähimpänä; sama onnistui sille sotaan

tyytymättömien pikkuporvarien, puolporvarien, kauppiaitten ja kaupustelijoiden keskuudessa, ja ennen kaikkea intelligenttien ja porvarilliseen nuorisoon nähden, jotka samalla, kun ovat fascistiliikkeen kannattajia, ovat keränneet voimaa moraalisesti kohoutuakseen ja kääriytyneet proletarisen taistelijan kauhtanaan, jonka ohessa ovat joutuneet Italianaisen patriotismin ja imperialismin hurmioon. Nämä ainekset toivat fascistiliikkeeseen paljon kannattajia ja teki sille mahdolliseksi järjestystä sotilaallisesti.

Nämä ovat ne kolme tekijää, jotka muodostavat vastassa olevan vihollisemme, joka raakuudessa ja villiydessä hakee vartojaan, mutta josta täytyy sanoa, että se on järjestöllisesti vahva ja omaa kokeneen poliittisen johdon. Sosialistipuolue ei ole koskaan ymmärtänyt vastakkaisen liikkeen luomisen merkitystä puolustautuakseen. Avantti ei ole koskaan tajunut, mitä porvarit niin kohtalokkaalla menestyksellä ovat valmistelleet, hyväksenkäyttäen sosialistisen puolueen johtajien tekemiä erehdyksiä. Lehti ei edes tahtonut mainita Mussolinia, ollakseen tekemättä reklaamia puhumalla hänestä liian paljon.

Me tunnustamme, että fascistit eivät ole esittäneet mitään oppillisesti uutta. Mutta fascisteilla on suuri poliittinen ja militaristinen järjestö, huomattava sanomalehdistö, jolla on käytettävänään melkoisia sanomalehtimiesvoimia ja omaa suuren kaunopuheisuuden. Mutta fascismilta puuttuu aatteet, puuttuu ohjelma, ja nyt, kun se on tunkeutunut valtion johtoon, on se joutunut silmästä silmään konkreettisten kysymysten kanssa ja on pakoitettu syventymään Italian yhteiskunnalliseen talouteen. Niin pian kuin liike joutuu negatiivisesta työstään positiiviseen työskentelyyn, paljastuu sen heikkoudet huolimatta sen suuresta järjestelykyvystä.

Olemme tarkastelleet niitä historiallisia vaikuttimia ja yhteiskunnallista asiantilaa, jotka ovat synnyttäneet fascismin. Meidän on vielä puututtava siihen ideologiaan, jonka fascistinen liike omaksuu ja siihen ohjelmaan, jolla se on saanut niin erilaiset ainekset seuraajikseen ja puoluelaisikseen.

Arvostelumme johti jo siihen tulokseen, että fascismi ei ole tuonut mitään uutta porvarilliseen, perinnölliseen ideologiaan ja politiikkaan. Sen voima ja erikoisuus on kokonaan sen järjestössä, sen kurissa ja hierarkiassa. Paitsi näitä erikoisia ja militaristisia ulkonaisia vaikuttimia, ei sillä ole mitään, jolla se voisi ratkaista kysymyksiä vaikean tilanteen tullen, kun taloudellinen kriisi, joka yhä uudelleen luo vallankumouksen edellytykset, uudistuu, samalla kun fascismin käy mahdottomaksi enää uudistaa porvariston yhteiskunnallista koneistoa. Fascismilla, joka ei ymmärrä ratkaista porvarillisen tuotantotavan synnyttämää anarkiaa, onkin toinen his-

toriallinen tehtävänsä, jota voisimme kutsua taisteluksi poliitista anarkiaa vastaan, joka ilmenee puolueissa. Italian hallitsevan luokan eri kerroksilla on näet traditionaaliset, poliittiset ja parlamenttaariset ryhmittymänsä, jotka eivät nojaa mihinkään kiinteään puolueeseen ja taistelevat toisiaan vastaan omien, paikallisten ja kilpailevien etujen ajamiseksi, joista on seurauksena ammattipolitiikoitsijain monet manööverit parlamentissa. Vallankumouksellisen työväestön ofensivi pakoittaa kaikki hallitsevan luokan voimat keskittymään yhteiskunnalliseen taisteluun. Fascismi on tämän välttämättömyyden ruumiillistuma. Samalla kun se asettuu kaikkien totunnaisten porvarillisten puolueiden yläpuolelle, menettävät ne yhä enemmän ja enemmän merkitystään. Se korvaa niiden toiminnan ja proletarisen liikehtimisen harhakäsitysten pohjalla vetää mukaansa keskiluokan poliittisen vaikutusvallan ja elävän voiman. Mutta sen käy mahdottomaksi muodostaa itselleen ideologiaa, konkreettista ohjelmaa ja hallinnollisia, sosiaalisia sekä poliittisia reformeja, joihin aina on pakotettu suorittamaan porvarillinen politiikka, joka jo tuhanen kertaa on tehnyt konkurssin.

Fascistien doktrinien kriittinen osa ei ole suurenkaan arvoinen. Se on sosialismia ja samalla myös demokratiaakin vastustava sisällöltään. Mitä sen sosialismin vastustamiseen tulee, niin on fascismi päivän selvästi proletarivastainen liike ja että se vastustaa kaikkia yhteiskuntataloudellisia ja puolisosialistisia muotoja, kuitenkin onnistumatta tuoda uutta yksityisomistusta tukeakseen, joskin pääasiallisesti vetoaa kommunismin epäonnistumiseen Venäjällä. Demokratia on tuomittu sortumaan ja täytyy se korvata fascistisella valtiolla, kun ei ensinmainittu ymmärtänyt taistella vallankumouksellisia ja yhteiskunnanvaistaisia pyrkimyksiä vastaan. Sekin ollen vain mieletön fraasi.

Fascismi ei ole oikeistolaisporvariston pyrkimyksiä edustava, joka nojaa aristokratiaan ja papistoon, ylimpään siviili- ja sotilaspiireihin ja tahtoo poliittisen demokratian ja perustuslaillisen hallituksen vaihtaa despoottiseen monarkiaan. Fascismissa on ruumiillistunut kaikkien liittoutuneiden porvarillisten aineiden vastavallankumouksellinen taistelu, ja sen vuoksi ei sille ole välttämätöntä hävittää kaikkia demokratisia laitoksia. Meidän marxilaiselta näkökannaltamme katsoen, ei tätä seikkaa suinkaan tarvitse pitää paradoksisena, sillä tiedämmehän, että demokratinen järjestelmä on valheellisten takuiden yhteensovitelma, jonka takana on kätkeytynä hallitsevien luokkien taistelu proletariaattia vastaan.

Fascismi niinmuodoin yhdistää taantumuksellisen väkivaltaisuuden ja demagoogisen taitavuuden, jonka ohessa porvarillinen vasemmisto aina on ymmärtänyt, miten pettää prole-

tariaattia ja todistaa suurkapitalistien intressien olevan keskiluokan kaikkia sosiaalisia ja poliittisia tarpeita tärkeämmät. Kun fascistit näin ovat kritiseeranneet liberaalista demokratiaa ja ryhtyvät sitten toteuttamaan positiivisia katsomuksiaan, joissa on äärimmäistä patriotismista saarnailemista ja loruja kansan historiallisista tehtävistä, niin runoilevat he historiallisen myytin, jolla ei ole mitään pohjaa, niin pian kuin sitä arvostelee sosiaalisen kritiikin kannalta, joka riisuu naamarin kauniilta maalta, jonka nimi on Italia. Mitä tulee vaikutukseen joukkoihin nähden, niin näemme tässä jäljiteltävän porvarillisen demokratian klassillista kantaa, jonka mukaan kaikkien etujen täytyy olla alistettuina suurempien kansallisten etujen alaisiksi, merkiten se, että periaatteessa ollaan kaikkien luokkien yhteistyön kannalla, kun sitä vastoin käytännössä tuetaan vain vihollisia, porvarillisia laitoksia, proletariaanien vapautumispyrkimyksiä vastaan. Niin on aina liberaalinen porvarillinen demokratia tehnyt.

Fascismissa on uutta se, että se järjesti porvarillisen hallituspuolueen. Poliittiset tapahtumat Italian parlamentissa saattoivat synnyttää käsityksen, että Italian porvarillinen valtiokoneisto oli joutunut sellaiseen kriisiin, että se tarvitsi vain pienen sysäyksen murtuakseen. Todellisuudessa se oli vain porvarillisten hallitusmetoodien kriisiä, joka oli seurauksena ryhmittymien synnyttämästä heikkoudesta ja traditio-naalisten johtajien politiikasta, jotka johtajat eivät pystyneet käymään taistelua vallankumousta vastaan vallinneen ankaran kriisin aikana.

Fascismi kykeni luomaan elimen, joka pystyi ottamaan hallituskoneiston johdon käsiinsä. Mutta niin pian kuin sen käytännöllisen taistelunsa ohella proletaareja vastaan, oli esitettävä konkreettinen ohjelmansa yhteiskunnallisesta järjestyksestä ja valtion hallinnosta, niin oli heillä toistettavanaan jokapäiväiset demokratian ja sosialidemokratian teesit. He eivät suinkaan ole luoneet omaa kiinteää ehdotustaan ja suunnitelmaansa tähän suuntaan.

Niinpä ovat he aina väittäneet, että fascismi tulee rajoittamaan valtiokoneistoa, alkaen ylhäältä, ministerien luvun vähentämisellä ja kohdistuen hallinnon kaikille aloille. Tosiasia kuitenkin on, että saatettuaan ministeristön eroamaan, se toisaalta on lisännyt ministerivaltiosihteerin apulaisia, vetääkseen sinne omia kannattajiaan.

Sen jälkeen kun fascismi on esittänyt hyvinkin demokraattisia eleitä, se yhä pohtii kysymystä: monarkiaako vai tasavalta, ja on tullut puhtaaseen lojaaliseen monarkiaan; samoin on se, paljon pauhattuaan parlamentarismien turmiollisuudesta, täydellisesti omaksunut parlamenttarismien käytännön.

Se osoittaa niin vähän taipumusta puhtaan reaktionin tendenseihin, että se jätti syndikalisteille mitä suurimman liik-kumisalan. Kongressissaan Roomassa v. 1921, jossa fascis-mi teki miltei sääliittäviä yrityksiä oppinsa määrittelemiseksi, kuvattiin syndikalisteja työväen korkeimman intelluktuali-suuden edustajina. Mutta ilkeä todellisuus on uudelleen tä-män luulotellun teoreettisen suunnan asettanut kyseenalai-seksi. Fascistit rakentavat ammatilliset järjestönsä väkival-lan ja omistavan luokan monopolin periaatteille työvoimaan nähden, siten murtaakseen punaiset ammatilliset järjestöt, kuitenkin onnistumatta tunkeutua joka alalle, kun teknilli-nen spesialisoituminen helpottaa työläisten pyrkimyksiä. Sil-lä on ollut menestystä vain muutamilla maatalouden aloilla ja erällä vähemmän ammattitaitoa vaativilla aloilla kaupun-geissa, kuten esim. satamatyöläisten keskuudessa, ilman että sen on onnistunut voittaa valistuneinta ja valveutuneinta työ-väen osaa. Se ei ole kertaakaan kyennyt saamaan ammatillis-ia järjestöjä vedetyksi jollekin uudelle suunnalle. Fascistien syndikalistisuus ei perustu minkäänlaiselle vakavammalle ideologialle. Fascismin ideologia ja ohjelma sisältää seka-melskan pikkuporvarillisia ja porvarillisia aatteita ja vaati-muksia ja proletaareja vastaan järjestelmällisesti harjoitettu väkivalta ei suinkaan estä niitä ammentamasta sosialidemo-kraattisista lähteistä itseensä opportunismia.

Esimerkkinä tällaisesta on italialaisten reformistien kanta, joka aikaisemmin tuntui olevan taipuvainen luulemaan voitavan muodostaa jonkinlainen porvarillisproletaarinen koalitsiooni fascisteja vastaan, mutta nyt on valmis liittymään voitokkaisiin fascisteihin. Tämä lähentyminenkään ei ole mikään paradoksi, vaan on se seurauksena sarjasta tapahtu-mia ja monet asiat ovat sitä valmistelleet. M.m. D'Annunzion liikekin, joka yhteen aikaan on toisaalta yhteydessä fascisti-liikkeen kanssa ja toisaalta taas pyrki liittämään itseensä pro-letaarisiakin järjestöjä ohjelman pohjalla, joka nojasi myös proletaarien, toisin sanoen sosialistien vaatimuksiin, samalla kun sen piti olla sopusoinnussa Fiumen perustuslain kanssa.

Minun tulisi vielä mainita eräitä asioita, joita pidän tär-keinä fascisti-ilmiötä käsiteltäessä, mutta puuttuu minulta siihen aikaa. Jätän puuttumatta asian sentimentaaliseen puo-leen ja niihin kärsimyksiin, joita on ollut kestettävänään Ita-lian työläisillä ja kommunisteilla, koska se minusta ei näytä olevan asian tärkein puoli.

Käsittelen vielä äskeisimpiä tapahtumia.

Kuten jo mainitsin teille, on Factan hallitus politiikallaan antanut fascisteille mahdollisimman suuren toiminta-alan. Mainitsen siitä vain yhden esimerkin. Se seikka, että toi-siaan seuraavissa ministeriöissä on ollut vahvasti edustettuna

katoollinen talonpoikainen kansanpuolue, ei ole estänyt fascisteja käymästä taistelua tämän puolueen järjestöjä, laitoksia ja sen jäseniä vastaan. Vallassa ollut hallitus oli vain näennäinen, jonka ainoa tehtävä oli tukea fascistien marsssia valtaan, jonka olemme kuvanneet puhtaasti alueelliseksi ja maantieteellisesti rajoitetuksi.

Todellisuudessa valmisti hallitus sille maaperää. Sillävälin kehittyivät asiat. Syntyi uusi ministeripulä. Vaadittiin Factan eroa. Viimeiset vaalien tulokset olivat antaneet eri puolueiden kokoonpanoon nähden sellaiset tulokset, että oli käynyt mahdolliseksi traditsionimaiselle porvarilliselle politiikalle taata pysyvää enemmistö. On ollut tapana sanoa, että Italiassa on vallalla jättiläismäinen liberaalinen puolue. Se ei kuitenkaan ollut mikään puolue sanan varsinaisessa mielessä: puolue se ei ole milloinkaan ollut. Se oli vain henkilökohtaisten klikkien sekasotku, edustaen tämän tai tuon johtajan ryhmää pohjoisesta tai etelästä, edelleen maataous- ja teollisuuskapitalistien ammattipoliitikoitsijain johtamia klikkejä. Näiden parlamentarikkojen kokous itse asiassa muodosti ytimen jokaiselle parlamentaariselle kokoonpanolle.

Silloin oli hetki fascismin tulle tällaisen asiointilan lopettamiseksi, se kun ei tahtonut päästää puhkeamaan vakavaa sisäistä kriisiä. Se koski myös järjestöllistä kysymystä. Täytyy tyydyttää fascistiliikkeen tarpeet, ja suorittaa tämän järjestön aiheuttamat kulut. Nämä varat suurin piirtein ovat vallitsevalta luokalta, vieläpä näyttää apua tulleen ulkomaalaisiltakin hallituksilta. Ranska on antanut rahaa Mussolinin ryhmälle. Eräässä Ranskan kabinetin salaisessa istunnossa on käsitelty budjettiehdotusta, joka käsittää melkoisen summan myöntämistä Mussolinille. Nämä asiakirjat on sosialistinen puolue saanut tietoonsa, mutta ei tahtonut ottaa asiaa esille, koska Mussolini puolueen mielestä on lyöty mies. Toisaalta on Italian hallitus aina koettanut helpottaa fascistien työtä, siten esim., että nämä suurin joukoin saivat käyttää rautateitä maksutta. Siitä huolimatta olisi asema käynyt vaikeaksi fascismin aiheuttamien suurien kulunkien takia, ellei se olisi ottanut valtaa suoranaisesti käsiinsä. He eivät voineet edes odottaa uusia vaalejakaan, vaikka niiden tulo oli aivan varma.

Fascisteilla oli jo vahva järjestö. He laskivat lukunsa 300,000 mieheksi, vielä itse väittivät lukua suuremmaksikin. Demokratia olisi taannut heille voiton. Kiire kärjisti hädän.

Lokakuun 24 päivänä oli Neapelissa kansallisneuvoston istunto fascisteilla. Nykyään väitetään, että tämä oli vain manööverien vuoksi järjestetty tapaus, josta koko porvarillinen sanomalehdistö teki reklaamia, tarkoituksena vetää pois huomio valtionkaappaushankkeesta. Vissillä hetkellä sanottiin

osanottajille: lopettakaamme kinastelut, on parempaakin tehtävää. Menköön kukin paikalleen. Alkoi fascistien mobilisationi. Se oli 26 p:nä lokakuuta. Pääkaupungissa vallitsi vielä täydellinen rauha.

Facta oli selittänyt, että hän ei luovu ministeriöstä ennenkuin hän oli kutsunut kabinetin vielä kerran koolle neuvottelemaan vaikeasta tilanteesta. Tästä selityksestä huolimatta jätti hän kuninkaalle erohakemuksen.

Alettiin neuvotella uuden ministeristön muodostamisesta. Fascistit marssivat kohti toimintansa keskustaa, Roomaa. Erityisen toimeliaita olivat he keskuksessa, Toscanassa. Vaurustauduttiin.

Salandralle tarjottiin ministeristön muodostaminen. Fascistien kannan vuoksi kieltäytyi hän ryhtymästä hallituksen muodostamiseen.

On todennäköistä, että ellei fascisteja olisi tyydytetty Mussolinin sanelun mukaisesti, vastoin sen johtajien tahtoa, olisivat nämä ryöstäneet ja hävittäneet kaupungeissa ja maaseudulla ryövärien tavoin.

Syntyi vissinlainen yleisen mielipiteen kiihoittuminen. Factan hallitus selitti: me julistamme sotatilan. Piiritystila julistettiin ja odotettiin hallituksen ja fascistien yhteenottoa. Yleinen mielipide odotti tätä yhteenottoa kokonaisen päivän, toveriemme suhtautuessa sängen epäluuloisesti tällaiseen mahdollisuuteen.

Missä fascistit näyttäytyivätkin, eivät he kohdanneet minikäänlaista vakavaa vastarintaa. Ja kuitenkin oli armeijassa eräitä piirejä, jotka olivat fascisteja vastaan; sotilaat olivat valmiit hyökkäämään fascistien kimppuun, kun taas upseerit suurimmalta osalta olivat niiden puolella.

Kuningas kieltäytyi allekirjoittamasta piiritystilan julistusta, koska se olisi merkinnyt fascistien ehtojen täyttämistä, jotka olivat esitetyt "Popolo d'Italiassa"; Mussolinin on pyydetävä oikeutta muodostaa ministeristö. Ellei hänelle siihen laillista oikeutta anneta, luvattiin marssia kaupunkiin ja ajaa vaatimus läpi.

Muutamia tunteja sen jälkeen, kun piiritystilan julistaminen hylättiin, saatiin tietää, että Mussolini marssii kaupunkia kohti. Oltiin jo valmistauduttu sotilaalliseen puolustukseen. Oli keskitetty joukkoja ja ympäröity kaupunki espanjalaisella ratsuväellä. Mutta yksimielisyys oli jo saavutettu ja 31 p:nä lokakuuta marssivat fascistit voitokkaina, mutta rauhallisesti kaupunkiin.

Mussolini muodosti ministeristön, jonka kokoonpanon tunnemme.

Fascistipuolue, jolla oli parlamentissa ainoastaan 35 edustajapaikkaa, sai hallituksessa ehdottoman enemmistön.

Mussolini ei tyytynyt ainoastaan presidentin paikkaan ministeriössä, vaan otti vielä sisä- ja ulkoministerin salkun. Muut ministerin salkut jakoivat fascistipuolueen jäsenet.

Toisissa ministereissä oli fascisteja huomattavasti. Mutta kun vanhat traditionaaliset puolueet eivät vielä olleet täysin murretut, niin otettiin ministeristöön kaksi demokraattia, t.s. vasemmiston porvarillisia elementtejä, samaten oikeistoliberaaleja ja yksi Giolittin kannattaja. Kuninkaallisen monarkian edustajia oli sotaministeri, kenraali Diaz ja meriministeriössä amiraali Thonon Revel.

Kansanpuolue, jolla on suuri merkitys kabinetin kokoonpanossa, osottautui sangen taitavaksi neuvotellessaan Mussolinin kanssa. Sillä tekosyillä, että puolueen virallinen puolueorgaani ei voi kokoontua Roomassa, jätettiin Mussolinin ehtojen hyväksyminen yksin muutamien parlamentti-edustajien päätettäväksi. Silti onnistui sen taivuttaa Mussolini joihinkin visseihin myönnetyksiin ja niin saivat Kansanpuolueen lehdet aiheen julisfaa, että uusi hallitus ei tule tekemään suuriakaan muutoksia vaalilakiin.

Kompromissiointi tarttui sosialidemokraatteihinkin. Oltiin jo yhteen aikaan varmat, että reformisocialisti Baldesikin ryhtyy hallituksen jäseneksi. Mussolini oli kyllin nopsa, erään asiamiehensä kautta antaakseen tietää mielipiteensä asiasta. Kun Baldesi sitten oli selittänyt, että olisi onneksi, selitti Mussolini erään ystävänsä persoonallisella vastuulla, oli tämä askel jo otettu. Niin tapahtui sitten, että Baldesi ei joutunutkaan ministerikabinettiin.

Mussolini ei ollut ottanut reformistisen työväenliikkeen edustajia ministeristöön, kun sen oikeistolaisainekset sitä vastustivat. Mussolini on kuitenkin sitä mieltä, että tämän järjestön edustajillekin on annettava yksi paikka hänen suuressa kansallisessa koalitsiossaan, järjestö kun kuitenkin on riippumaton kaikista vallankumouksellisista puolueista.

Me näemme näissä tapahtumissa kompromissin traditionaalisten poliittisten klikkien ja hallitsevan luokan eri kerrosten välillä; maatilanomistajien, pankki- ja teollisuuskapitalistien kesken, jotka suosivat uutta hallitusta, jonka on synnyttänyt fascistien ja pikkuporvariston tukema liike.

Meidän mielestämme on fascismi keino, jonka avulla yhdistetään kaikki hallitsevan luokan voimat vallan säilyttämiseksi, samalla ottaen oppia ensimmäisestä proletaarisesta vallankumouksesta, Venäjän vallankumouksesta. Niin pian kun on kysymys taloudellisesta kriisistä, ei hallitus tyydy enää vain pitämään valtaansa pystyssä. Se tarvitsee ehjää puluetta ja ehjää vastavallankumouksellista järjestöä. Fascistipuolue on porvarieliikkeitä lähempänä kuin kommunistinen puolue suhteessaan proletariaattiin, nim. johtava ja

kontrolloiva puolue valtiokoneistoon nähden, ollen hyvin järjestetty ja kurinomainen. Fascistipuolue on poliittisilla komisaarioillaan miehittänyt melkein kaikki tärkeimmät paikat valtiokoneistossa. Se on valtion johtava porvariston elin imperialismin kukistumiskautena. Tämä on mielestäni oikea historiallinen selitys fascismista ja viime tapahtumille Italiassa.

Ensimmäiset uuden hallituksen toimenpiteet osottavat, että se ei aio muuttaa traditionaalisten laitosten perustulakeja.

En tietenkään väitä, että tilanne proletaariselle ja sosialistiselle liikkeelle olisi suotuisa, edes vaikka ennustaisinkin, että fascismi tulee liberaaliseksi tai demokratiseksi. Demokraattiset hallitukset eivät ole koskaan antaneet työläisille muuta kuin lupauksia ja selityksiä. Esimekiksi on Mussolinin hallitus selittänyt kunnioittavansa painovapautta, mutta ei jättänyt lisäämättä, että sanomalehdistö varmaankin tulee osoittautumaan sen vapauden arvoiseksi. Mitä se merkitsee? Sitä tietysti, että hallitus painovapautta puolustaa, mutta että se varustaa fascistis-militaarisia järjestöjään, jotka tulevat hyökkäämään kommunistien äänenkannattajia vastaan, milloin paraaksi katsovat ne kukistaakseen, niinkuin jo ennen on tapahtunut. Täytyy myöntää, että fascistien hallitus on eräille porvarillisille liberaaleille tehnyt myönnytyksiä ja että ei tule asettaa liian suurta luottamusta Mussolinin hallituksen vakuutuksille, varsinkin senjälkeen, kun tämä suunnittelee sotilasjärjestönsä muuttamista urheilujärjestöksi, tai muuksi sentapaiseksi. Olemme nähneet tusinoittain fascistejä otettavan poliisilaitosten palveluksen, kun nämä olivat vapautuneet Mussolinin julkaiseman demobilisationimääräyksen jälkeen.

Mikä vaikutus on näillä tapauksilla proletariaattiin? Nämä ovat olleet sellaisessa asemassa, että ovat käsittäneet olevan varsin vähän hyötyä taistelemisesta ja ovatkin pysyneet passiivisina.

Mitä tulee kommunistiseen puolueeseen, on se kaiken aikaa käsittänyt, että fascismin voitto on proletaariselle liikkeelle tappio. Kysymys on vain siitä, olisiko kommunistisen puolueen rauhallinen taktiikka ollut mahdollisimman tehokas suojelemaan Italian proletariaattia. Me emme ole koskaan pettäneet itseämme vastustajiemme heikkoudella, jotta olisimme ajatelleet ryhtyä fascismia vastaan varsinaiseen offensiiviin. Jos kompromissin asemesta fascististen joukkojen ja porvariston välillä todella olisi syntynyt aseellinen yhteenotto, kansalaissota, niin ehkä köyhälistön olisi ollut mahdollista suorittaa vissi osansa, koettaa synnyttää yhteistoiminnalla yleislakko ja saavuttaa huomattavakin menestys. Mutta kun asema oli sellainen, ei proletariaatti ottanut osaa toi-

mintaan. Kun sattuneiden tapausten merkitys oli niin suuremoinen, niin täytyy ottaa lukuun, että tapahtunut muutos on vähempi kuin se näyttää olevan, sillä olosuhteet fascistien lopullisen iskun edellä kärjistyivät päivä päivältä. Esimerkkinä taistelusta fascisteja ja valtiomahtia vastaan mainittakoon Kremonan konfliktia, jossa kuusi henkilöä tapettiin. Proletariaatti taisteli vain Roomassa. Vallankumoukselliset työläisjoukot ovat iskeneet yhteen fascistijoukkojen kanssa. Siitä oli merkilliset seuraukset. Seuraavana päivänä oli työläiskorttelit Guardia Regian miehittämät, työläisiltä riistettiin kaikki puolustusaseet ja fascistilaumat kylmäverisesti ampuiivat työläisiä. Se oli verisin kaikista Italiassa tähän aikaan tunnetuista tapahtumista. Ammattiliitto riisui kommunistipuolueelta aseet, kun kommunistit ehdottivat yleistä lakkoa, julistuksessaan vaatimalla työläisiä olemaan seuraamatta vallankumouksellisten ryhmien vaarallisia neuvoja. Levitettiin hujuja, että puolueemme olisi hajaantunut hetkellä, jolloin lehdillämme ei ollut mahdollisuutta ilmestyä.

Roomassa oli puolueellemme verisin päivä "Communistia"-lehden toimituksen valloitus. 31 p:nä lokakuuta miehittiin lehden toimitus juuri kun lehden piti ilmestyä ja 100.000 fascistia piti kaupunkia miehittettynä. Kaikkien toimittajien onnistui päästä fascistien käsistä sivukäytävien kautta, lukuunotamatta päätoimittajaa, тов. Togliattia. Hän oli työskentelemässä toimistossaan, kun fascistit tulivat sisään ja valloittivat sen. Toverimme käyttäytyi suorastaan sankarillisesti. Rohkeasti selitti hän olevansa "Communistia"-lehden päätoimittaja. Hänet asetettiin seinää vastaan ammuttavaksi, fascistit vetäytyivät syrjään, ryhtyäkseen suorittamaan ampumista. Toverin pelasti kuitenkin oikealla hetkellä tullut tieto, että muut toimittajat ovat paenneet katolle ja fascistit kiirchtivät heitä vangitsemaan. Tapahtumasta huolimatta piti toverimme puheen joitakin päiviä myöhemmin Venäjän vallankumouksen vuosipäivän johdosta Turinissa (suosionosoituksia).

Ilmoittamani tosiasiat ovat vain erikoistapauksia. Puolueemme järjestöt ovat melko hyvässä kunnossa. "Communistia" ei ole ilmestymättä hallituksen toimenpiteiden takia, vaan sen takia, että sitä ei tahdota antaa painattaa entisen painonomistajan puolesta. Olemme painattaneet lehteämme illeegaalisesti eräässä toisessa painossa. Vaikeudet julkaisemisessa eivät ole olleet teknillisiä, vaan tafoudellista laatua.

Ordina Nuovon toimitus on myös miehitetty ja sinne puolustusta varten varatut aseet takavarikoitu, mutta me painattamme lehteä toisella paikkakunnalla.

Triestissä samaten on lehtemme paino miehitetty poliisin taholta, mutta me julkaisemme sitä illeegaalisesti. Puolueella

on vielä mahdollisuus toimia julkisesti, joten asemamme ei ole vallan traagillinen. Mutta emmehän tiedä, miten asiat edellen kehittyvät, jonka vuoksi täytyy minun pidättäyä lausumasta puolueemme vastaisesta tilasta ja työstä mitään varmaa.

Toveri, joka tiedot toi, on johtavia työntekijöitä eräästä tärkeästä paikallisosastosta ja lausui omasta puolestaan sen mielenkiintoisen käsityksen, jota edustavat monet muutkin taistelevat toverimme, että tästä lähtien tulee toimintamme paremmaksi entistään. En puolestani pidä tätä kantaa ehdottomasti paikkaansa pitävänä. Mutta toveri, joka mielipiteen esitti, on joukkojen kesken todella työskentelevä toveri ja on hänen mielipiteensä suuriarvoinen.

Olen teille tiedottanut, että vastustajiemme lehdet levittävät valheellista tietoa puolueemme hajaantumisesta. Me olemme julkaisseet oikaisun ja todistaneet sen oikeaksi. Meidän poliittiset keskusorganimme, meidän laittomat sotilaalliset keskuksemme, meidän ammattijärjestökeskuksemme ovat ryhtyneet työhön ja yhteys provinsien kanssa on palautettu. Tovereilla Italiassa ei ole aikaa hetkeksikään unohtaa itseään ja sittenkin on heidän saatava kaikki tarpeellinen tehdyksi. Avanti-lehden paino on fascistien täydellisesti hävitämä ja jonakin päivänä taas käy välttämättömäksi lehden julkaiseminen. Sosialistisen puolueen sosialinen päämaja on hävitetty ja kaikki salaiset asiapaperit poltettu. Maksimalistien kannasta taisteluun nähden kommunisteja ja C.G.T vastaan ei ole hallussamme manifestia eikä julistusta.

Mitä tulee reformisteihin, käy heidän sanomalehdistönsä käyttämästä kielestä selville, että he tulevat yhtymään uuteen hallitukseen.

Ammattiliikettä koskevassa kysymyksessä on tov. Repossi ammattiliittokomiteastamme sitä mieltä, että me voimme jatkaa työtämme.

Nämä ovat meidän saamamme tiedot, jotka ovat 6 p:ltä marraskuuta.

Sen lisäksi tiedämme varsin hyvin, että kun valtion rinnalla on hyvin järjestetty militaristinen järjestö käytettävänä, on myöskin helpompaa suoriutua tyytymättömyydestä ja epäsuotuisista taloudellisista kriiseistä.

Fascistit ovat erinomaisesti järjestyneet ja on heillä suuret edellytykset. Kaikesta tästä voidaan päätellä, että ei fascistihallitus suinkaan ole kauttaaltaan epävarmoilla perusteilla. Olette havainneet, että minä en suinkaan ole liioitellut niitä olosuhteita, joissa puolueemme on työskenneltävä. Me emme tahdo tehdä kysymyksestä mitään tunneasiaa.

Hinta 2: 50